

УДК 811.581.11

І. О. Костанда

Київський національний лінгвістичний університет, Україна

e-mail: kostanda.iryana@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5144-0941>

ТРАДИЦІЙНА КЛАСИФІКАЦІЯ ФОРМ ТЕКСТУ В КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСІВ КОДИФІКАЦІЇ МОВ ВЕНЬЯНЬ ТА БАЙХУА

Abstract

The article aims at analysing traditional forms of text of Chinese literature in the context of the classical ancient classification of literature into four categories “Jing Shi Ji Qi” (“经史子集”). Each category consists of specific forms of text that have a common ideological theme. Methodologically important in the study are the principles that the codification of textual forms, in the first place, fixed and preserved the texts of Confucian ideology, and the forms of these texts eventually became the literary norm. Elucidation of the peculiarities of the traditional classification of literature, visual demonstration of the literary hierarchy is of key importance for a comprehensive analysis of codification processes in the Wenyuan and Baihua languages. The author of the article emphasizes the relationship between the adopted system of text classification and codification systems, which were responsible not only for the future form of implementation of the language norm, but also its further development and transition to another stage of functioning. A detailed examination of the subgroups of each literature category demonstrates the relationship between the main concepts of textual codification and the hierarchical levels of classification. The historical-comparative and descriptive format of the research proposed in the article highlights the aspect that the tradition of text codification, on the one hand, depended on the influence of the prevailing philosophical and ethical doctrine, and on the other hand, on the needs of society. This combination of two directions led to a wide variability of textual forms, purposeful division of literature into high and low, hierarchical structure of classification, where the most important literary forms are texts of the first category “canons”. It is proved that the beginning of stylistic codification begins with the textual forms of Confucian literature, and most texts of high literature are based on Confucian ideology. The results obtained on the historical comparative and descriptive approach give grounds to assert that the Confucian doctrine is leading in the introduction of codification processes of the Wenyuan language, and the codification processes of the Baihua language begin with poetic forms of the text.

Keywords: text forms, classification, traditional text, language codification, literature categories.

Анотація

Статтю присвячено аналізу традиційних форм тексту китайської літератури в контексті класичної стародавньої класифікації літератури за чотирма категоріями “Цзин Ши Цзи Ці” (“经史子集”). Кожна з цих категорій складається зі специфічних форм тексту, які мають спільну ідеологічну тематику. Методологічно засадничо важливим у дослідженні є твердження про те, що кодифікація текстових форм насамперед фіксувала та зберігала тексти конфуціанської ідеології, а форми цих текстів із часом ставали літературною нормою. Висвітлення особливостей традиційної класифікації літератури, наочна демонстрація літературної ієрархії мають ключове значення для комплексного аналізу кодифікаційних процесів у мовах веньянь та байхуа. Авторка статті підкреслює взаємозв'язок прийнятої системи текстової класифікації із системами кодифікації, які відповідали не лише за майбутню форму реалізації мовної норми, а й за її подальший розвиток та перехід на іншу ступінь функціонування. Докладний розгляд підгруп кожної категорії літератури передбачає демонстрацію зв'язку головних концепцій текстової кодифікації з ієрархічними рівнями

класифікації. Запропонований у статті історично-порівняльний та описовий формат дослідження висвітлюють той аспект, що традиція текстової кодифікації, з одного боку, залежала від впливу панівної філософсько-етичної доктрини, а з іншого боку, від потреб суспільства. Таке поєднання цих двох напрямів призвело до широкої варіативності текстових форм, цілеспрямованого розподілу літератури на високу та низьку, ієрархічної структури класифікації, де найважливішими літературними формами виступають тексти першої категорії – “канони”. Доведено, що початок стилістичної кодифікації починається саме з текстових форм конфуціанської літератури, а більшість текстів високої літератури мають своїм підґрунтям конфуціанську ідеологію. Отримані за допомогою історично-порівняльного та описового підходу результати дають підстави стверджувати, що конфуціанське вчення є провідним у запровадженні кодифікаційних процесів мови веньянь, а кодифікаційні процеси мови байхуа починаються з віршованих форм тексту.

Ключові слова: форми тексту, класифікація, традиційний текст, кодифікація мови, категорії літератури.

Постановка проблеми

Поняття кодифікації є головним у дослідженні історії формування та нормування мови, оскільки саме кодифікаційні процеси позначають та зберігають певні мовні форми, які потім стають еталонними для літературної мови. Результатом повноцінного функціонування мовної системи є поява різних видів літератури, які знаходять свою реалізацію у відповідних формах тексту. З історичним розвитком мови форми тексту та їх трансформації потребують класифікації та фіксації. “Цзин Ши Цзи Ці” (“经史子集”) – це чотири основних категорії літератури, кожна з яких представлена специфічними формами тексту (Yuan Xueliang, 2002, с. 97). Подібна система класифікації літератури традиційна для давнього Китаю (Wang Qiong, 2008), тож ці категорії літератури – це породження традиційної китайської культури, а також вони є своєрідним ключем до розуміння формування та розвитку головних культурних засад китайської цивілізації, світоглядних принципів та менталітету китайського народу. Оскільки літературній мові кожного народу, кожної епохи властива своя систематизація текстових форм, то відповідно до зазначеної вище проблематики в центрі уваги нашого дослідження постає значення традиційної класифікації літературних текстів для процесів кодифікації мов веньянь та байхуа.

Огляд літератури. У вітчизняній науковій практиці, на жаль, відсутні наукові роботи з аналізу форм традиційного китайського тексту та історії кодифікаційних процесів традиційних текстових форм.

Неконсеквентне дослідження текстових форм трапляється в наукових працях В. І. Горелова (Горелов, 1979), але епізодичні згадки про форми тексту є не системними та їх розгляд проходить у контексті засад сучасної стилістики китайської мови. Також згадки про форми сучасного китайського тексту, функціональні стилі путунхуа описано в наукових розвідках О. І. Калініна та Л. А. Радус (Калініна, Радус, 2014). Загальні описи окремих категорій літератури (“офіційна історія”, 史书) та окремих форм тексту (“енциклопедій”, 类书, “географічної літератури” 地理书) розглянуто в працях В. В. Малявіна (Малявін, 2000, с. 231), але ці описи виконують лише інформативну функцію, а не є системним лінгвістичним дослідженням.

У зарубіжній лінгвістиці немає праць, які б описували традиційні китайські класифікації категорій літератури та форм текстів. Коротке згадування про класифікацію літератури за чотирма категоріями трапляється лише в Сабіні Найт у роботі “Китайська література: дуже короткий вступ” (Knight, 2012, с. 65).

Однак досліджень, присвячених значенню традиційної класифікації категорій літератури в процесах кодифікації стилістичної норми мов веньянь та байхуа, нами помічено не було, тому відсутність подібних наукових розвідок у вітчизняному мовознавстві обумовила необхідність проведення такого дослідження.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю глибокого та докладного аналізу традиційних форм китайського тексту в контексті процесів кодифікації мови для того, щоб знайти та розглянути витоки формування традиційних засад стилістичних текстових норм, процесів формування специфічних форм тексту, продемонструвати відмінність та оригінальність форм текстів у мовах веньянь та байхуа. Окрім того, розгляд текстових форм, систематизація творів китайської літератури в контексті традиційної класифікації категорій літератури та форм текстів допоможе вивчити ієрархію текстових форм, її вплив на розвиток китайської мови та культури.

Метою цієї наукової розвідки – дослідження форм традиційних текстів і процесів їх кодифікації в мовах веньянь та байхуа. Мета роботи досягається через розв’язання таких **завдань**: розгляд літератури, яка є носієм кодифікації текстових форм; вивчення історії розвитку форм і видів тексту в мові веньянь та байхуа; аналіз особливостей кодифікації форм традиційного тексту.

Методи. У роботі було використано описовий метод для класифікації та інтерпретації досліджуваних мовних явищ, історичний та порівняльно-історичний методи.

Предметом дослідження є традиційна класифікація літератури за категоріями літератури та формами тексту.

Об’єкт дослідження – процеси започаткування кодифікації традиційних текстових форм та їхній вплив на розвиток мов веньянь та байхуа.

Кожна із чотирьох зазначених вище категорій літератури була відома в Китаї ще з періоду Воюючих царств (475 – 221 рр. до н.е.). Усі назви вказаних вище літературних форм трапляються у вигляді класифікації в першій в історії Китаю праці із систематизації літератури “Сім стратегій” (“七略”) (Liu Xin, 2014, с. 204), яка була створена за період Західної Хань (西汉, 西汉 206 р. до н.е. – 8 р. н.е.) приблизно у 26 р. до н.е. Авторами цієї масштабної роботи були Лю Сян (刘向) та Лю Сін (刘歆) (Yuan Xueliang, 2002, с. 162). Офіційний розподіл літератури за такою системою класифікації датується періодом династії Західна Цзін (西晋, 265-420 рр.), тоді виходить праця Сюнь Сюня (荀勖) з класифікації літератури під назвою “Цзін чжун цзін бу” (“晋中经簿”, досл. “Класичні книги династії Цзін”) (Han Yongjin, 2017, с. 81). Остаточне прийняття класифікації літератури за чотирма формами відбулося за періоду правління династії Суй (隋, 581 – 618 рр.) (Yuan Xueliang, 2002, с. 107), про що свідчать записи “Офіційної хроніки правління династії Суй” (“隋书·经籍志”), але впровадження такої системи розподілу категорій літератури при сортуванні текстів фактично відбулося на початку правління династії Тан (唐, 618-907 рр.), його запровадив у своєму дослідженні з класифікації літератури Вей Чжен (魏征 580-643 рр.), який поділив усю відому на той час офіційну літературу за чотирма категоріями (Wang Qiong, 2008):

1) “канони” 经 (повна назва 经书) – представлена текстами конфуціанського вчення, які вважалися канонічними (Xia Jian, 1994, с. 178);

2) “офіційна історія” 史 (повна назва 史书, інколи вживається інша назва 正史) – ця категорія літератури представлена текстами літописів, історичних реєстрів тощо (Yuan Xueliang, 2002, с. 134);

3) “філософська теорія” 子 (повна назва 诸子) – це філософська література, написана до династії Цін (秦, 221 – 206 р. до н.е.) у період розквіту філософської думки, тому часто цей період ще називають “Періодом ста шкіл [філософії]” (百家代) (Yuan Xueliang, 2002, с. 136);

4) “онтології” 集 (повна назва 文集) – ця категорія репрезентована текстами віршів, пісень, поетичної критики, художньої прози (Yuan Xueliang, 2002, с. 140).

Зауважимо, що, окрім класифікації літератури за чотирма категоріями, в історії китайської філології також існували класифікації за шістьма, сімома, дев’ятьма та дванадцятьма категоріями, але вони не були домінантними. Розглянемо докладніше чотири категорії класифікації літератури.

1. “Канони”. До категорії канонів належить конфуціанська література, яку можна поділити на такі підкатегорії (Wang Qiong, 2008):

а) “Тринадцять класичних текстів” (“十三经”) – це тексти головних конфуціанських канонів: “Ши Цзін” (“诗经”), “Шань шу” (“尚书”), “Чжоу лі” (“周礼”), “І лі” (“仪礼”), “Лі ці” (“礼记”), “Чжоу і” (“周易”), “Цзо чжуань” (“左传”), “Гун ян чжуань” (“公羊传”), “Ту лян чжуань” (“谷梁传”), “Лун юй” (“论语”), “Ер Я” (“尔雅”), “Сяо цзін” (“孝经”), “Мен-цзі” (“孟子”) (Xia Jian, 1994, с. 176);

б) коментарі та докладні пояснення до “Тринадцяти класичних текстів” (“十三经注疏”), зокрема до цієї групи належать тлумачні тексти двох форм (Xia Jian, 1994, с. 185):

– “коментар” (注) – це примітки та пояснення для слів і фраз, він реалізується в таких формах тексту, як: “опис” (传), “примітка” (笺), “пояснення” (解), “стаття” (章);

– “докладне пояснення” (疏) – це роз’яснення “коментаря” (тлумачення коментарів було необхідним у стародавній літературі, де і тексти, і коментар до нього вже неможливо було прочитати без спеціальної підготовки), що реалізується в таких формах тексту, як: “докладне пояснення правильного значення” (义疏), “докладне пояснення правильного первісного значення” (正义);

в) “історія канонічного вчення” (经学史) – ця підкатегорія літератури представлена текстами з історії становлення конфуціанства;

г) “мале вчення” (小学) – становлять тексти філологічних досліджень у трьох формах: тлумачні словники (训诂书), словники ієрогліфів (字书), словники рим (韵书). За періоду правління Західної Хань “мале вчення” називали “вченням про складні та прості знаки” (“文字学”), а після правління династій Тан і Сун почали називати “вченням про знаки” (字学).

2. “Офіційна історія”. Категорію “офіційна історія” можна поділити на 14 підкатегорій, кожна з яких реалізується в специфічних формах тексту (Wang Qiong, 2008):

1) “Справжня історія” (正史) – ця підкатегорія літератури представлена історичними текстами;

2) “Каталог літописів” (编年) – літературні тексти репрезентовані текстами у формі переліку, в якому історичні твори та матеріали розташовано в хронологічному порядку.

3) “Реєстровий літопис” (纪事本末) – історична література цієї підкатегорії представлена текстами у формі реєстру, де важливі історичні факти та події перераховуються із зазначенням дат у хронологічному порядку. Перший твір цієї форми – “Тунцзяньська реєстрова хроніка” (“通鉴纪事本末”) – було написано Юань Шу (袁枢, при бл. 1131 – 1205 рр.) за періоду правління династії Південна Сун (南宋, 1127 – 1279 рр.).

4) “Альтернативна історія” (杂史) – ця історична література не спирається в описі подій на історичні факти, факти літописів або офіційних історичних хронік. Реалізується в таких видах тексту, як: запис про одномоментне сприйняття події (一时见闻记), повний опис події (一事始末), мемуари (传记). Усі ці форми тексту повинні були мати історичний характер.

5) “Історична критика” (史评) – тексти цієї підкатегорії історичної літератури представлено у формі критики історичної літератури або у формі критики певного автора історичної праці. Так, наприклад, праці “Ду тун цзянь лунь” (“读通鉴论”), “Сун лунь” (“宋论”), автор – Ван Фуцзі (王夫之, 1619 – 1692 рр.) – це критичний огляд історичних подій; праці “Ши тун” (“史通”), автором яких є Лю Чжицзі (刘知几, 661 – 721 рр.), та “Вень ши тун і” (“文史通义”), автор – Чжана Сюечена (章学诚, 1738 – 1801 рр.) – це критичний огляд історичних книжок.

6) “Накази та доповіді” (诏令奏议) – ця підкатегорія історичної літератури поділяється на дві групи: “накази” (“诏令”) та “доповіді” (“奏议”). Підгрупа “накази” реалізується в таких формах тексту, як: “бюлетень” (册文), “система правил” (制), “контрстратегія” (敕), “едикт”

(诏), “наказ” (诰), “стратегічне розпорядження” (策令), “лист з печаткою” (玺书), “повчання” (教), “наказ-промова” (谕). Підгрупа “доповіді” містить такі форми: “систематизація” 表, “меморандум” (奏), “розлогий коментар” (疏), “подання” (议), “лист імператору” (上书), “запечатаний меморандум” (封事).

7) “Життєпис” (传记) – цю підкатегорію літератури за змістом можна поділити на дві тематичні групи: перша підгрупа – література, яка описує біографію людини в контексті історичних подій; увага в такому тексті сконцентрована на точній передачі історичних фактів, деталізації історичних подій; друга група літератури – це художнє зображення життя людини, у якому історія виступає лише фоном. Ця підкатегорія літератури реалізується в п’яти формах тексту загальних для двох тематичних груп: “мудрі та добродесні” (“圣贤”), “відомі люди” (“名人”), “узагальнений перелік” (“总录”), “неоднорідний перелік” (“杂录”), “альтернативний перелік” (“别录”).

8) “Історичний витяг” (史钞) – тексти цієї підкатегорії літератури представлено у формі історичного витягу з літопису або у формі компіляції витягів. Уперше така форма історичних текстів трапляється за династії Сун, розрізняються історичні тексти витягів одного періоду, наприклад, “Хань Шучао” (“汉书钞”) та “Цзінь Шучао” (“晋书钞”). Історичні тексти витягів різних періодів та різних авторів зібрані в одній праці: наприклад, “Витяги з офіційної історії” (“正史削繁”), “Зібрання уривків з нових та старих книжок династії Тан” (“新旧唐书合钞”).

9) “Хронологічні записи” (载记) – література цієї категорії репрезентована у формі тексту історичних хронік, у змісті цих текстів акцент робився на позначенні правління певного імператора та переліку девізів династій; подібна форма нагадує західноєвропейський календар. У текстах цієї форми не описано історичні події та біографії видатних історичних особистостей.

10) “Реєстр сезонів” (时令) – підкатегорія літератури, тексти якої представлено у вигляді реєстрів, у яких було розписано початок і закінчення сезонів, надавався опис сільськогосподарських робіт кожного сезону. До періоду династії Сун подібного роду літературу не відносили до категорії історичних книжок, але оскільки зміст цих текстів не обмежувався лише переліком сільськогосподарських справ, а додавався опис традицій і свят, пов’язаних із сільським господарством та життям селян, то “сезонні каталоги” ввійшли до категорії історичної літератури. Прикладами літератури у формі “сезонних каталогів” можуть бути твори “Юй чжу бао дян” (“玉烛宝典”), “Сіи мінх юе лін” (“四民月令”).

11) “Географія” (地理) – ця підкатегорія літератури, яка має географічну спрямованість, представлена такими формами текстів: “топографічні описи та хроніки повітів” (地志县志), витяги про описи регіонів (记载方域), річки та потоки (山川), традиції та звичаї (风俗), якості території (物产), записи теремів та палаців (宫殿疏), узагальнені нотатки (总志), “описи столиці, провінцій, округів, повітів” (都会郡县), описи річкових каналів (河渠), описи прикордонних територій (边防), описи історичних пам’яток (古迹), примітки про різне (杂记), подорожні примітки (游记), додаткові примітки (外记).

12) “Книжки з управління” (政书) – тексти цієї підкатегорії літератури подано у формі каталогу систематизованих правил і законів різних історичних періодів; загалом виділяють шість видів текстів: “загальна система законів” (通制), “ритуали” (典礼), “державний облік” (邦计), “військове урядування” (军政), “закони та накази” (法令), “екзаменаційні роботи” (考工). Цю форму літератури можна розподілити за змістом на дві класи: опис системи правил та законів кількох династій; опис системи правил і законів однієї династії.

13) “Табель рангів” (职官) – ця підкатегорія історичної літератури представлена текстами у формі реєстру або каталогів з описом рангів, привілеїв, обов’язків тощо, чиновників державного апарату; вона диференціюється на два види текстів: “правила для чиновників” (官制) та “застереження для чиновників” (官箴).

14) “Каталоги” (目录) – це підкатегорія історичної літератури представлена текстами у формі систематизованих за тематикою каталогів, зокрема двох видів: “каталоги канонічної літератури” (经籍) та “каталоги пам’ятних надписів на металі та камені” (金石).

3. “Філософська теорія”. Категорію “філософська теорія” можна поділити на 13 підкатегорій (Han Yongjin, 2017, с. 190; Wang Qiong, 2008):

- 1) “клас конфуціанства” (儒家类) – це тексти конфуціанської філософської теорії;
- 2) “клас даосизму” (道家类) – тексти даоської філософської теорії;
- 3) “клас буддизму” (释家类) – тексти даоської буддистської теорії;
- 4) “клас військової літератури” (兵家类) – тексти військової теорії;
- 5) “клас легістів” (法家类) – тексти філософської теорії легістів;
- 6) “клас аграріїв” (农家类) – тексти філософської теорії аграріїв;
- 7) “клас медичних трактатів” (医家类) – тексти медичної та фармакологічної теорії;
- 8) “клас розрахунків руху небесних тіл” (天文算法类) – тексти з астрономії;
- 9) “клас літератури про надзвичайні мистецтва” (术数类) – тексти, які поділялися за формою та змістом на сім різновидів: “тексти з чаклунства” (数学), “передбачення” (占候), “геомантичні розрахунки для будинків та кладовищ” (相宅相墓), “ворожіння” (占卜), “книги життя та долі” (命书相书), “їнь-ян та п’ять елементів” (阴阳五行), “мистецтво різних технік” (杂技术);

10) “клас мистецтва” (艺术类) – тексти, які поділялися за формою та змістом на чотири різновиди: “живопис та каліграфія” (书画), “музика та ноти” (琴谱), “різьблена печатка” (篆刻), “складні техніки” (杂技);

11) “клас мішаної філософії” (杂家类) – це тексти філософського напрямку, які не становлять окремих учень і течій, вони розподілялися за формою та змістом на шість різновидів: “різні вчення” (杂学), “різне про екзаменування” (杂考), “різні розповіді” (杂说), “різне про кар’єрні сподівання” (杂品), “різні компіляції” (杂纂), “різне про редагування” (杂编);

12) “клас літератури про класифікації” (类书类) – тексти енциклопедій;

13) “клас кулінарної літератури” (谱录类) – це тексти про кулінарне мистецтво, ці тексти розподілялися за формою та змістом на три різновиди “приладдя”: (器物), “рецепти їжі” (食谱), “класифікація трав, дерев, птахів, тварин, комах, риб” (草木鸟兽虫鱼).

4. “Онтологія”. До цієї категорії входять тексти віршів і тексти художньої літератури; загалом вказану категорію можна поділити на такі підкатегорії (Han Yongjin, 2017, с. 193): “чуські строфи” (楚辞); “альтернативні онтології” (别集); “узагальнені онтології” (总集); “критичний огляд віршів та прози” (诗文评); “пісні та арії” (词曲); “романи” (小说).

Таблица

Класифікація давньокитайської літератури

经	“诗经”, “尚书”, “周礼”, “仪礼”, “礼记”, “周易”, “左传”, “公羊传”, “谷梁传”, “论语”, “尔雅”, “孝经”, “孟子”;
史	“司马迁的”, “史记”, “战国策”, “史记”, “汉书”, “后汉书”, “晋书”, “宋书”, “旧唐书”, “新唐书”, “旧五代史”, “新五代史”, “周史”, “元史”, “明史”, “清史稿”
子	“老子道德经”, “列子”, “庄子”, “南华论”, “孙子”, “韩子”, “墨子”, “孙子兵法”
集	“楚辞”, “司马相如集”, “乐府新歌”, “乐府诗集”, “古诗九十九首”, “全唐诗”, “元曲选外编”

У таблиці “Класифікація давньокитайської літератури” вибрано твори, які кодифікували та впливали на формування мовної норми мов веньянь та байхуа. Обсяг цього дослідження

не дозволяє нам класифікувати та подати всю китайську літературу в мові веньянь та байхуа, тому для таблиці було відібрано найвідоміші твори чотирьох категорій. Окремим пунктом слід зауважити, що порядок подання чотирьох категорій літератури не випадковий: категорії подані в порядку значущості для соціокультурного та політичного життя традиційного китайського суспільства.

Огляд ключових / провідних літературних творів у контексті традиційної класифікації наочно демонструє ієрархію літературних текстів, сформовану за значенням та місцем твору в системі давньокитайських цінностей.

Першою категорією є конфуціанська література, адже конфуціанство мало велике значення у формуванні китайської державності та багато в чому визначало основні напрями розвитку суспільства протягом усієї історії імператорського Китаю (Янгутов, 2014). П. М. Кожин уважає, що “конфуціанство можна розглядати і як релігійно-політичну систему, яка утверджувала в Китаї стійку державну владу” (Кожин, 2007, с. 190). Категорія “канони” містить головну для формування структури тогочасного соціуму літературу. Так, наприклад, “Ши цзін” (“诗经”) дослівно перекладається як “Канон віршів”, тобто вірші з цієї збірки, їх метрична форма та тематика є взірцевими, досконалими і за формою вираження, і за художнім утіленням моральних якостей конфуціанства. Кодифікована в “Ши цзіні” форма віршованого тексту 詩 (ши) впливає на всю історію розвитку китайської поетичної традиції. Із цієї причини “Ши цзін” належить у першій категорії класифікації давньокитайської літератури, хоча вірші різних форм і критика поезії належать до четвертої категорії “онтології”. Це ще раз підкреслює, що “Ши цзін” – це еталон, на який треба рівнятися митцям, а вірші четвертої категорії – лише похідні твори. Отже, література з першої категорії мала ключове значення для формування та кодифікації китайської письмової мови веньянь: конфуціанські канони та потужний апарат дослідницької літератури, що їх оточував, кодифікували не лише граматичне та лексичне наповнення текстів, а й саму форму тексту.

Література другої категорії – “офіційна історія” – займає друге за значенням місце після конфуціанських канонів. Започаткована конфуціанським ученням традиція “поваги до старших”, яка також виявляється у збереженні історії, традицій та “наслідуванні старшим поколінням”, офіційно представлялася державним апаратом через записи “офіційної історії”. Тому тексти зазначеної категорії записані мовою веньянь та є носіями кодифікації цієї мови.

Література третьої категорії – “філософська теорія” – представлена текстами в мові веньянь. Ставлення до вивчення літератури цієї категорії по-різному розцінювалося в різні історичні періоди. Так, наприклад, у династії Тан та Сун правляча верхівка не надто схвально ставилася до глибокого вивчення даосизму чиновниками. Але на процеси кодифікації мови мали великий вплив лише деякі твори (назви зазначено в таблиці вище).

Література четвертої категорії – “онтології” – являє собою мішані твори, записані мовами веньянь та байхуа. Переважна більшість текстів цієї категорії започаткувала кодифікацію мови байхуа. Так наприклад, “楚辞”, “乐府新歌”, “古诗九十九首” та ін.

Висновки

Розгляд традиційної китайської класифікації літератури за категоріями та формами тексту дозволяє зробити такі висновки щодо процесів кодифікації китайських мов веньянь та байхуа.

1. Класифікація літератури за критерієм значущості вказує на те, що головне місце в процесах кодифікації та нормалізації мови займали конфуціанські канони та супровідна до них література.

2. Література першої категорії – “канони” – була кодифікована і започаткувала традиції стилістичної норми щодо форм текстів. Зафіксовані форми текстів стали еталонними для наступних поколінь філологів, письменників, чиновників.

3. Література першої категорії – “канони” – у назвах творів має кінцевий ієрогліф “经” (“канон”). Цей ієрогліф вказує на місце твору в загальній ієрархії літературних творів.

4. Література першої, другої та третьої категорій класифікації кодифікувала та формувала письмову мову веньянь.

5. Література четвертої категорії “онтології” започаткувала кодифікацію мови байхуа. Можна зробити висновок, що кодифікація мови байхуа починається з ранніх поетичних текстів цієї категорії.

Історія класифікації літератури та форм тексту, текстова ієрархія, кодифікація текстових форм у мовах веньянь та байхуа надає важливий матеріал для дослідження та пояснення лінгвістичних явищ сучасної китайської мови, а також допомагає знайти витоки формування стилістичної норми. Всебічний аналіз класифікації традиційних текстів та дослідження концепцій кодифікації традиційних форм літератури і видів тексту може започаткувати нові наукові розвідки в галузі стилістики та перекладознавства.

ЛІТЕРАТУРА

- Горелов, В. І. (1979). *Стилистика современного китайского языка*. Москва: Просвещение.
- Калинина, О. І. & Радус, Л. А. (2014). *Курс лекций по стилистике китайского языка*. Москва: ВКН.
- Кожин, П. М. (2007). *Конфуцианство и государственные культы*. В *Духовная литература Китая. Энциклопедия* (Т. 2, сс. 190-195). Москва: Восточная литература.
- Малявин, В.В. (2000). *Китайская цивилизация*. Москва: АСТ
- Янгутов, Л. Е. (2014). Религиозные аспекты конфуцианства в социокультурном политическом аспекте традиционного китайского общества. *Научные записки Трансбайкальского университета*, 4(57), 114-123.
- Han Yongjin. (2017). *Zhongguo tushu guan shi (fulu juan)*. Beijing: National Library Press.
- Knight Sabina. (2012). *Chinese Literature: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Liu Xin. (2014) *Qi lue*. Beijing : Beijing Institute of Graphic Communication
- Wang Qiong. (2008). *Zhongguo gudai tushu fenlei de xueshu jiazhi. The Journal of the Library Science in Jiangxi*, 38(2), 6-8.
- Xia Jian. (Ed.) (1994). *Shisan jing jin zhu jinyi*. Changsha: Yuelu Publishing House.
- Yuan Xueliang. (2002). *Gudai shumu fenlei fa yu wenxue dianji ya lue*. Chengdu: Bashu Publishing House.

REFERENCE

- Gorelov, V. I. (1979). *Stilistika sovremennogo kitajskogo jazyka*. Moskva: Prosveshhenie.
- Kalinina, O. I. & Radus, L. A. (2014). *Kurs lekcij po stilistike kitajskogo jazyka*. Moskva: VKN.
- Kozhin, P. M. (2007). *Konfucianstvo i gosudarstvennye kul'ty*. V *Duhovnaja literatura Kitaja. Jenciklopedija* (Т. 2, ss. 190-195). Moskva: Vostochnaja literatura.
- Maljavin, V.V. (2000). *Kitajskaja civilizacija*. Moskva: AST.
- Janguotov, L.E. (2014). *Religioznye aspekty konfucianstva v sociokul'turnom politicheskom aspekte tradicionnogo kitajskogo obshhestva. Nauchnye zapiski Transbajkal'skogo universiteta*, 4(57), 114-123.
- Han Yongjin. (2017). *Zhongguo tushu guan shi (fulu juan)*. Beijing: National Library Press.
- Knight Sabina. (2012). *Chinese Literature: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Liu Xin. (2014). *Qi lue* [Seven strategies]. Beijing: Beijing Institute of Graphic Communication.
- Wang Qiong. (2008). *Zhongguo gudai tushu fenlei de xueshu jiazhi. The Journal of the Library Science in Jiangxi*, 38(2), 6-8.
- Xia Jian (Ed.) (1994). *Shisan jing jin zhu jinyi*. Changsha: Yuelu Publishing House.
- Yuan Xueliang. (2002). *Gudai shumu fenlei fa yu wenxue dianji ya lue*. Chengdu: Bashu Publishing House.

Дата надходження до редакції 03.12.2020
Ухвалено до друку 10.12.2020